

პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის და თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის ფორმირება

გურამ აბესაძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
პროფესორი

<https://orcid.org/0000-0003-0215-4639>
guramabesaze@yahoo.com

ნოდარ აბესაძე

სოციალური მეცნიერებების დოქტორი,
სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მონვეული ლექტორი

<https://orcid.org/0000-0002-8747-5150>
nodarabesadze007@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.52340/bal/2023.01.03>

რ ე ზ ი შ მ ე

პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის ქართული სახელმწიფოებრიობის განვითარების უმნიშვნელოვანესი პროცესია. პოლიტიკური სისტემის ინსტიტუციური და კულტურულ-ღირებულებითი ტრანზიციის განხორციელების გარდაქმნის გარეშე შეუძლებელია. პოლიტიკური სისტემის ფუნქციონალური რაციონალურობა და პრაგმატულობა გარდაქმნის ერის პოლიტიკურ იდენტობას ახალი დროის შესაბამისად. თანამედროვე საქართველოს პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის უპირველეს პრობლემად რჩება ინსტიტუციური გარდაქმნა; დომინანტური ინსტიტუციურობის სინდრომი პოლარიზებისა და დესტრუქციულობის მიზეზი ხდება; ინსტიტუციური პოლარიზება მნიშვნელოვნად აფერხებს ერის პოლიტიკურ გარდაქმნას; პოლიტიკურ გარდაქმნაში იგულისხმება ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიციის, რომელიც უპირველესად სახელმწიფოებრივი იდენტობის ფორმირებას გულისხმობს; სახელმწიფოებრივი იდენტობა - ეს არის პოლიტიკურად კონსოლიდირებული და ინსტიტუციურად გარდაქმნილი ერი, რომელიც ეროვნულ რაციონალურობასა და პრაგმატულობას ემყარება. ეროვნული იდენტობის იდეოლოგია ვერ გახდა პოლიტიკური სისტემის დინამიკურობის კრიტერიუმი. პოლიტიკური სისტემის უმნიშვნელოვანესი ფუნქცია არის ერის პოლიტიკური სოციალიზაცია; ახალი ქართული ეროვნულ-პოლიტიკური იდენტობა სოციალიზაციის პროცესის შედეგად მიიღწევა. ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიციის პროცესში გარდაქმნას საჭიროებს ერის პოლიტიკურ-კულტურული პოტენციალი. პოლიტიკური სისტემის ფუნქციონალური აქტორების პოლიტიკურ-ინტელექტუალური პოტენციალი ვერ აკმაყოფილებს დროის მოთხოვნებს. პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის ირაციონალურ პროცესად იქცა პოლიტიკური ოპოზიციის დესტრუქციულობა, რომელიც აგრესიული რიტორიკით გამოირჩევა. დემოკრატიული ტრანზიციის პროცესმა წინა პლანზე წამოსწია საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის აქტორული როლი პოლიტიკურ სისტემაში; ეკლესია პრაგმატული მიდგომებით გამოირჩევა და მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ქართული ეროვნულ-პოლიტიკური იდენტობის ფორმირებაში.

საკვანძო სიტყვები: პოლიტიკური სისტემა, დემოკრატიული ტრანზიციის, ეროვნული იდენტობა, ინსტიტუციური აქტორები, პოლიტიკური პოლარიზება

ციტირებისთვის: აბესაძე გ., აბესაძე ნ., პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის და თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის ფორმირება, ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, No1, 2023 წ. გვ. 71-79.

DEMOCRATIC TRANSITION OF THE POLITICAL SYSTEM AND FORMATION OF MODERN GEORGIAN NATIONAL IDENTITY

Guram Abesadze

Doctor of Political Science, Professor at Sokhumi State University, Head of Policy Science
<https://orcid.org/0000-0003-0215-4639>
guramabesaze@yahoo.com

Nodar Abesadze

Doctor of Social Sciences, guest lecturer of Sukhumi State University
<https://orcid.org/0000-0002-8747-5150>
nodarabesadze007@gmail.com

SUMMARY

The democratic transition of the political system is the most important process of the development of Georgian statehood. The institutional and cultural-value transition of the political system is impossible without the transformation of the nation's identity. The functional rationality and pragmatism of the political system transforms the nation's political identity in accordance with the new times. Institutional transformation remains the primary problem of the democratic transition of the political system of modern Georgia; The syndrome of dominant institutionality becomes the cause of polarization and destructiveness; Institutional polarization significantly hinders the nation's political transformation; Political transformation means the political transition of national identity, which primarily involves the formation of state identity; State identity is a politically consolidated and institutionally transformed nation based on national rationality and pragmatism. The ideology of national identity could not become a criterion for the dynamism of the political system. The most important function of the political system is the political socialization of the nation; The new Georgian national-political identity is achieved as a result of the socialization process. In the process of political transition of national identity, the political-cultural potential of the nation needs to be transformed. The political-intellectual potential of the functional actors of the political system cannot meet the requirements of the time. The destructiveness of the political opposition, which is characterized by aggressive rhetoric, has become an irrational process of the democratic transition of the political system. The process of democratic transition brought to the fore the actor role of the Georgian Orthodox Church in the political system; The church is distinguished by its pragmatic approach and plays an important role in the formation of the Georgian national-political identity.

Key words: Political system, democratic transition, national identity, institutional actors, political polarization

For citation: Abesadze G., Abesadze N, Democratic transition of the political system and formation of modern Georgian national identity, Journal - "Business and Legislation", No. 1, 2023. p. 71-79.

შესავალი

თანამედროვეობის ერთ-ერთ აქტუალურ საკვლევ თემას პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციისა და ეროვნული იდენტობის ფორმირების პრობლემა წარმოადგენს. პოლიტიკური სისტემა პოლიტიკის მეცნიერების ფუნდამენტალური კონცეპტუალური კატეგორიაა, რომელიც პოლიტიკური პროცესის სტრუქტურულ-ფუნქციონალურ დინამიკურობას განმსაზღვრავს. ცნება „პოლიტიკური სისტემა“ პოლიტიკის მეცნიერებებში XX-ის 50-60-იან წლებში გამოიყენეს, რომელსაც საფუძველი ჩაუყარეს ამერიკელმა პოლიტოლოგებმა - დ. ისტონმა, გ. ალმონდმა, კ. დოიჩმა და სხვ. პოლიტიკურ სისტემას თავისი სტრუქტურული ელემენტები გააჩნია: ინსტიტუციური, სამართლებრივი, კომუნიკაციური, ფუნქციონალური, კულტურულ-იდეოლოგიური და სხვ. ეს არის პოლიტიკური ძალაუფლების განხორციელების მექანიზმი, რომელიც მოიცავს პოლიტიკურ ინსტიტუციებსა და კულტურულ-ღირებულებით ორიენტაციებს. პოლიტიკური სისტემის სტრუქტურულ-ფუნქციონალური თავისებურებები პოლიტიკურ რეჟიმში გამოვლინდება, რომელიც პოლიტიკური წესრიგის ფორმას წარმოადგენს. თანამედროვე

მსოფლიოში ბევრი ქვეყანა გარდამავალ დემოკრატიას წარმოადგენს, რომლებიც ავტორიტარულიდან დემოკრატიულ რეჟიმზე გადადიან და ტრანზიციის პროცესებით გამოირჩევიან. საქართველოს პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიცია; ამასთანავე, მსოფლიოს ახალმა გეოპოლიტიკურმა პარადიგმამ ეროვნული იდენტობის პრობლემა წინა პლანზე წამოსწია; შესაბამისად, პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის მთავარი ამოცანა გახდა ეროვნული იდენტობის ახლებური ფორმირება, მისი პოლიტიკური ტრანზიცია; ამიტომ, პოლიტიკის მეცნიერებების ეს ორი კატეგორია - პოლიტიკური სისტემა და ეროვნული იდენტობის ფორმირება - პოლიტიკური ტრანზიციიდან გამომდინარე, მჭიდრო თანაფარდობაშია ერთმანეთთან.

1. პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის პარადიგმა

თანამედროვე საქართველოში დემოკრატიული ტრანზიციის მიზანმიმართულ განხორციელებას პოლიტიკური სისტემა ეწევა, რომელიც ინსტიტუციურ

და კულტურულ-ღირებულებით სტრუქტურას წარმოადგენს. თავისი სპეციფიკით, დემოკრატიზაციის პროცესთან ერთად, პოლიტიკური სისტემა ცვლილებებს, რომლებიც ერთიანი ქართული ეროვნული იდენტობის პოლიტიკურ ტრანსფორმაციას ახდენს; ტრანზიტული პოლიტიკური სისტემა წარმოადგენს ინსტიტუციური აქტორების გაერთიანებას, რომლითაც მიმდინარეობს დემოკრატიული პროცესის მართვა.

თანამედროვე საქართველოს პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის მიზანია პოლიტიკური რაციონალურობისა და პრაგმატულობის დამკვიდრება, რაც გარდაქმნის ერის პოლიტიკურ იდენტობას ახალი დროის შესაბამისად; უპირველეს ამოცანად რჩება პოლიტიკური სისტემის ინსტიტუციური გარდაქმნა, რადგანაც პოლიტიკური სცენის პოლარიზება მუდმივი სინდრომის არეალს ქმნის და დემოკრატიული ტრანზიციის კონსოლიდირებას აფერხებს; სრულყოფას საჭიროებს პოლიტიკური ინსტიტუტების პოლიტიკურ-ინტელექტუალური დონე, რადგანაც, მათი პლატფორმებიდან გამომდინარე, ყოველთვის არ არის დაცული ეროვნულ-პრაგმატული ინტერესები; შეიძლება ითქვას, რომ კრიზისულ სიტუაციაში იმყოფება ინსტიტუციური სივრცე, რომელიც მდგრადობის ელემენტებს მოკლებულია და ვინოკლანური მისწრაფებებით სულდგმულობს. აქედან გამომდინარე, დემოკრატიული ტრანზიციის მკვეთრი ირაციონალური ტენდენციისაა დომინანტური პარტიის სინდრომი, რომელიც გარკვეული ციკლური პერიოდის შემდეგ ავტორიტარულ ძალად იქცევა და ეროვნული იდენტობის გარდაქმნის პროცესში დესტრუქციულობის ელემენტები შემოაქვს.

საქართველოს ტრანზიტული პოლიტიკური სისტემის სტრუქტურულ-ფუნქციონალური თავისებურება ის არის, რომ იგი ინსტიტუციური აქტორული მრავალფეროვნებით გამოირჩევა, რაც ყოველთვის სტაბილურობის გარანტიებს არ იძლევა. საერთოდ, პოლიტიკური პარტიების სიმრავლე ყოველთვის არ არის დემოკრატიის სტაბილურობის გარანტი, რადგანაც პოლიტიკური სივრცე ზედმეტად დანაწევრებული და პოლარიზებულია. პოლიტიკურ სივრცეში მრავალპარტიულობას შემოაქვს სოციუმის ზედმეტი პოლარიზებაც, რომელიც დაპირისპირების მეტ მოტივაციებს ამკვიდრებს. ამ გაგებით, ზედმეტი პარტიულ-ინსტიტუციური დანაწილება ქართული პოლიტიკური სისტემის ქმედითუნარიანობასა და დემოკრატიულ ტრანზიციის სერიოზულ ზიანს აყენებს.

პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის გულისხმობს სამოქალაქო კულტურის ტრანსფორმაციას გარკვეულ დროსა და სივრცეში; მან უნდა შექმნას პოლიტიკურ-კულტურული ურთიერთობების ისეთი მოდელი, რომელიც პოლიტიკური სისტემის ფუნქციონალურ სტაბილურობას დაამკვიდრებს; ეს არის ისეთი რაციონალური საზოგადოება, რომელიც პოლიტიკური თანაცხოვრების კონსენსუალურ მოდელს ემყარება და ორიენტირებულია პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივ ინტერესებსა და პოლიტიკური პოზიციის რაციონალურ-აქტივისტურ ფორმებზე. შეიძლება ითქვას, რომ

პოლიტიკური სისტემა ორი მიმართულებით უნდა გარდაიქმნას: 1. დემოკრატიული ტრანზიციის წარმართვა ეროვნული და პოლიტიკური იდენტობის გარდაქმნის მიმართულებით, რაც რაციონალური პოლიტიკური კულტურის ელემენტებს დაემყარება; 2. დემოკრატიული ტრანზიციის მოახდენს ერის კულტურულ-ინტელექტუალური პოტენციალის სრულყოფილად გამოვლენას, რომელიც პოლიტიკური კონსოლიდაციისა და სტაბილურობის გარანტი იქნება.

თანამედროვე საქართველოს პოლიტიკურ სისტემის დემოკრატიულ ტრანზიციას გამოკვეთილად აკლია პოლიტიკურ ძალთა განახლების პროცესი; მხოლოდ მოძველებული სახეები და ხელმოცარული პოლიტიკოსები ვედარ აკმაყოფილებენ ახალი დროის მოთხოვნებსა და გამონვევებს. მსოფლიოში სიტუაცია იცვლება ეროვნული იდენტობის მიმართულებით, ხოლო მოძველებული პოლიტიკური ძალების აღქმა ემყარება დრომოჭმულ შეხედულებებს, რომლებიც გასაქანს არ აძლევენ ინტელექტუალურ და პატრიოტულ ძალებს. ასეთი ტენდენციები საზოგადოებაში ამკვიდრებს პოლიტიკური გაუცხოების სინდრომსა და დემოკრატიული ტრანზიციისადმი ნიჰილისტურ დამოკიდებულებას.

პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის, რომელიც ცვლილებების რაციონალურ პროცესებს ემყარება, ძირითადად, პოლიტიკური ელიტისა და ლიდერის პროფესიონალიზმსა და პოლიტიკურ პრაგმატიზმზეა დამოკიდებული. ტრანზიტულ პერიოდებში ვერ გამოიკვეთა პოლიტიკური ელიტის პოლიტიკურ-კულტურული პოტენციალი და პრობლემებისადმი ეროვნული მიდგომის სულისკვეთება. თავისი ირაციონალური ტენდენციებით გამოირჩევიან პოლიტიკური ლიდერებიც, რომლებსაც არ შესწევთ რაციონალური გადწყვეტილებებისა და საზოგადოების კონსოლიდაციის მიღწევის უნარი; მათი პოლიტიკურ-ინტელექტუალური პოტენციალი დროის მოთხოვნებს ვერ აკმაყოფილებს, რაც საზოგადოებისაგან გაუცხოების მიზეზი ხდება. გარკვეულწილად, სოციუმის პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესი გაიზარდა და მისი ადაპტაცია ახალ სიტუაციაში წარმატებით მიმდინარეობს, მაგრამ პოლიტიკური ელიტისა და ლიდერების პოლიტიკური ინტელექტის დონე არ შეესაბამება ეროვნულ პრაგმატულ დონესა და პოლიტიკური იდენტობის თანამედროვე მოთხოვნებს.

პოლიტიკური ლიდერის ინსტიტუტი ძალზე მნიშვნელოვან როლს ასრულებს პოლიტიკური სივრცის რაციონალურობისა და დემოკრატიის სტაბილურობის პროცესში; ლიდერის განონასწორებული ხასიათი, პოლიტიკურ აქტორებთან მისი თანამშრომლობის სტილი, რიტორიკა, პოლიტიკურ-ინტელექტუალური პოტენციალი და გამოცდილება, პოლიტიკური ალლო და პოლიტიკური გადანყვეტილებების მიღების სტილი მნიშვნელოვანი ინდივიდუალური პიროვნული თვისებებია, რომლებიც განსაზღვრავს პოლიტიკური სივრცის სტაბილურობას. გაუნონასწორებელი და ავანტიურისტული ქცევების მქონე ლიდერები ირაციონალურობისა და მუდმივი დესტრუქციულობის საფუძვლებს

ქმნიან და საზოგადოებაში პერმანენტულად რევილუციის სინდრომს ამკვიდრებენ. ამასთან ერთად, როდესაც ლიდერი გამოირჩევა თავისი აგრესიულობითა და ექსტრემისტული მიდგომებით, სამოქალაქო სივრცედანაც საპასუხო ქმედებებს იღებს, რაც მასობრივი ფსიქოზის ფორმებს იღებს და სოციუმს ნიჰილიზმის ტყვეობაში აგდებს. პათოლოგიური პროცესებით სარგებლობა ზოგიერთი პოლიტიკური ლიდერის თვითდამკვიდრებისა და თვითკმაყოფილების თავისებური ფორმა გახდა. ავტოკრატიული სტილი, მოჩვენებითობა, ფასადი, იმიტაციური წარმატებები და მანიპულირების სხვადასხვა ფორმა საზოგადოებაში ერთგვარი შიზოფრენული სივრცის შექმნას უწყობდა ხელს; ეს წარმოადგენს ე. წ. პათოლოგიური საზოგადოების შექმნის მცდელობას, რომელიც ირაციონალურ ძალაუფლებას ბრბოს ფსიქოლოგიით განამტკიცებს და სამოქალაქო სივრცეს დათრგუნავს.¹

პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის ირაციონალურ პროცესად იქცა პოლიტიკური ოპოზიციის დესტრუქციულობის სინდრომი, რომელიც სახელმწიფოებრივი აზროვნებით ვერ გამოირჩევა. პოლიტიკური ოპოზიცია, ხშირ შემთხვევაში, პოლიტიკური ხელისუფლების ეროზიის შედეგად წარმოიშობოდა და თავისი რადიკალური მოქმედებებით კრიზისულ სიტუაციებს ქმნიდა; წლების მანძილზე საზოგადოების მიერ ეს სახეები აღიქმება, როგორც ირაციონალურობის აქტორები, რომლებიც მხოლოდ პოლიტიკური პროცესების დესტრუქციულობით ცდილობენ მიზნის მიღწევას. პოლიტიკურ ველზე ოპოზიციური სპექტრის ეს ნაწილი მთლიანად აკონტროლებს სიტუაციას და ადგილს არ უთმობს ინტელექტუალურ ძალებს პოლიტიკური ტრანზიციის პროცესის რაციონალიზაციის მისაღწევად. პოლიტიკურ-კრიზისული სიტუაციის შექმნა და ექსტრემისტული მიდგომები მათი პოლიტიკური მიზნის მიღწევის საშუალება გახდა. შეიძლება ითქვას, რომ თანამედროვე ქართული პოლიტიკური სივრცის აქტორული პორტრეტების ინტელექტუალი პოტენციალი ახალი პოლიტიკური დროის მოთხოვნებს ვერ აკმაყოფილებს და სერიოზულ განახლებას საჭიროებს.

თანამედროვე ოპოზიციურ სპექტრს თავისი გამოკვეთილი იდეოლოგიური პლატფორმა და ერთიანი მიზანი არ გააჩნია, რაც მათი გავლენის შესაძლებლობასა და ავტორიტეტს ამცირებს: 1. პოლიტიკური ოპოზიცია ძველი სახეების კომბინაციაა, რომლებიც რამდენიმე წელია პოლიტიკურ სცენაზე თავისი როლის გამოკვეთას ცდილობენ და მოძველებულ პორტრეტებად არიან მიჩნეული; 2. პოლიტიკური ოპოზიციის ინტელექტუალური პოტენციალი და პროფესიონალური დონე ვერ აკმაყოფილებს თანამედროვე ქართული დემოკრატიული ტრანზიციის მოთხოვნებს; 3. ოპოზიციური პოლიტიკური სპექტრის რიტორიკა და პოლიტიკურ-კულტურული ქცევის ნორმები თანამედროვე ქართული ინტელექტუალური აზროვნებისა და მოღვაწეობის სტილსაგან

უაღრესად გაუცხოებულ ფორმაში იმყოფება; 4. ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში ოპოზიციური სპექტრის ავტორიტეტი დაკარგულია, რომელიც საზოგადოების გარკვეულ ნაწილში ნეგატიურ აღქმას იწვევს. აქედან გამომდინარე, თანამედროვე ქართული ოპოზიციური სივრცე არაერთგვაროვან შთაბეჭდილებას ტოვებს, რომელიც პოლიტიკურ სცენაზე აქტორული პოლიტიკური ვაკუუმისა და მუდმივი დესტრუქციულობის სინდრომის მიზეზი ხდება. მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ახალი ოპოზიციური აქტორული სივრცის ფორმირება, რომელიც თავისი ინტელექტუალური და პრაგმატული აზროვნებით ეროვნული იდენტობისა და დემოკრატიული ტრანზიციის საყრდენი ფუნქციონალური რაციონალური ძალა გახდება.

თანამედროვე დემოკრატიული ტრანზიციის მდგრად და ავტორიტეტულ ინსტიტუტს საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია წარმოადგენს, რომელსაც თანამედროვე სახელმწიფოებრიობის დამკვიდრების პროცესში თავისი ისტორიულ-პოლიტიკური მისია აკისრია. პოლარიზება, რომელიც განსაკუთრებულ პრობლემად გადაიქცა ქართულ ტრანზიციასში, ეკლესია ეროვნული კონსოლიდაციისა და კონსენსუალურობის ნიშნით გამოირჩევა და ხელს უწყობს სახელმწიფოებრივი აზროვნების დამკვიდრებასა და ეროვნული ინტელექტუალური პოტენციალის გამოყენებას; იგი ეროვნული და პოლიტიკური იდენტობის ფორმირების გამოკვეთილი აქტორია, რომელიც თავისი პრინციპული პოზიციითა და შეფასებებით დემოკრატიული ტრანზიციის რაციონალიზირებასა და პრაგმატულობას ახდენს. ეკლესია თავის პოზიციას მკვეთრად გამოხატავს ეროვნული მემკვიდრეობისა და ტრადიციული ღირებულებების დაცვის პროცესში, რომელიც ცალკეულ სიტუაციებში გადაფასებული ან უარყოფილია. თავისთავად, დემოკრატიული ტრანზიციის არ უარყოფს ეროვნულ მენტალურ თვისებებს, რომლებიც გარდაქმნების პროცესში განსაკუთრებულ ფრთხილ დამოკიდებულებას მოითხოვს. გარეშე ფაქტორებზე ზედმეტი მიმბაძველობა და უცხოური სტერეოტიპების მექანიკური გადმოტანა ამახინჯებს ეროვნული იდენტობის რაციონალური ტრანსფორმაციის შესაძლებლობებს; ამ მიმართულებით ქართული მართლმადიდებელი ეკლესია მკვეთრ ეროვნულ პოზიციას აფიქსირებს და ზედმეტ ტრანსპლანტაციურ პროცესებს აჩერებს. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II განმარტავს, რომ ჩვენმა ქვეყანამ დემოკრატიის გზით განვითარება აირჩია და სერიოზული ნაბიჯებიც გადადგა, მაგრამ ყველას არ აქვს გაცნობიერებული, რომ ცხოვრების ეს წესი უცხო ქვეყნის ყოფის მიბაძვას არ ნიშნავს. ყველა ქვეყანას საკუთარი დემოკრატიული წყობა ეროვნულ ტრადიციებზე, კულტურაზე, აზროვნებაზე უნდა ჰქონდეს დაფუძნებული. სახელმწიფოში, სადაც მექანიკურად იმიორებენ სხვათა ნააზრევს, სხვათა ფორმულებს, ვიღებთ უსულო, დაშტამპულ, სიცოცხლის უნარდაკარ-

1 გ. აბესაძე, ნ. აბესაძე. სამოქალაქო სივრცის რაციონალურობა და დემოკრატიული ტრანზიციის საქართველოში. საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური და რეფერირებადი ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“. ივლისი-დეკემბერი, N 2, 2021, გვ. 11 <https://ojs.b-k.ge/index.php/bk/article/view/725/>

გულ საზოგადოებას, რომელიც აუცილებლად განვითარების დეგრადაციული გზისთვისაა განწირული.¹

დემოკრატიული ტრანზიციის პროცესში პოლიტიკური ოპოზიციის ექსტრემისტული ნაწილი და მათი იდეოლოგიები მკვეთრად მიანიშნებს მართლმადიდებელ ეკლესიაზე, როგორც კონსერვატიულ ინსტიტუტზე. კონსერვატიზმი ყოველთვის ირაციონალურად არ უნდა გავიგოთ, მაგრამ ამ შემთხვევაში მიჩნეულია, რომ იგი აფერხებს დემოკრატიულ გარდაქმნებს. ეროვნული იდენტობის განზომილებითი ელემენტების დაცვა და მისი ახლებური რეინტერპრეტაცია არ უნდა მივიჩნიოთ დემოკრატიული ტრანზიციის შემაფერხებელ ფაქტორად. სამწუხაროდ, ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში მომრავლდნენ ექსტრემისტულად განწყობილი ფსევდო-ლიბერალი იდეოლოგიები, რომლებიც მკვეთრ პოზიციას იჭერენ ეროვნული თვითყოფადობის წინააღმდეგ. მაშინ, როცა მსოფლიოში ეროვნული იდენტობის ტრანსფორმაცია ახალი სულიკვეთებით მიმდინარეობს და ერების მენტალური აღორძინებაც რელიგიურ განზომილებას იძენს, ზოგიერთი ფსევდოსულისკვეთების ლიბერალი თავგამოდებული დამანგრეველი აქტორის ფუნქციური როლის შემსრულებლად გვევლინება. ასეთი ტენდენციები იწვევს ერის იდენტობის მოშლასა და ეროვნული დემოკრატიული აზროვნების დათრგუნვას. **პატრიარქი ილია II** მკაცრად გამოხატავს ფსევდოკონსერვატორებსაც და ფსევდოლიბერალებსაც, რომლებიც ერთმანეთს კი აკრიტიკებენ, მაგრამ მათი სულისკვეთება ერთნაირია, რომელიც თვითნებობასა და ამპარტანობაში გამოიხატება. ეკლესიისათვის რადიკალიზმის ორივე ეს ფორმა მიუღებელია და ყოველთვის ემიჯნებოდა ამ უკიდურესობებს. ორივე მიმართულება საქართველოში თავის სიძლიერეს ავლენდა და სამიზნედ ეკლესია იყო უპირველესად აღებული. მიმდინარეობდა და მიმდინარეობს საეკლესიო საკითხებზე არაკორექტული, შეურაცხყოფელი და ცილისმამბეღური მსჯელობები, რომელსაც ერთგვარი ორგანიზებული მოძრაობის სახე აქვს.²

ქართული ეკლესია და უწმინდესი და უნეტარესი **ილია II** მკვეთრ წინააღმდეგობას გამოხატავს დასავლეთისადმი ზედმეტი მიმბაძველობის გამო, რაც ერს აკარგვინებს თავის მეობასა და თვითრეალიზაციის ფორმებს. თავისთავად, იმპერიაში ცხოვრებით ქართველ ერს სხვაზე ზედმეტი დამოკიდებულება გამოუმუშავდა. დემოკრატიული ტრანზიტი ზუსტად ის არის, როდესაც ერი თავის მეობას გამოავლენს, თავის შემოქმედებას ისწავლის და იმედიან პერსპექტივას შექმნის. ქართული ეკლესიის პრინციპული პოზიციაც ის არის, რომ ერმა კარგად გააცნობიეროს თავისი თავი, შეინარჩუნოს ღირსება და თვითონვე შეძლოს იმედიანი პერსპექტივის შექმნა. სხვაზე ზედმეტი დამოკიდებულება და მოიმედობა ერს აკარგვინებს თვითმყოფადობისა და თვითშეფასე-

ბის უნარებს. პოლიტიკური სპექტრის გარკვეული ნაწილი მკვეთრი ირაციონალური ტენდენციებით ებრძვის ქართული ეკლესიის შემოქმედებით სულიკვეთებას, რომელიც ეროვნული თვითდამკვიდრების პრინციპებს ემყარება. **პატრიარქი ილია II** განმარტავს, რომ პოსტიმპერიულ საზოგადოებებს, ხშირ შემთხვევაში, უჩნდებათ არასრულფასოვნების განცდა, რომელიც მათ ახალი „კეთილი“ ბატონის ძიებისაკენ უბიძგებს. ეს არის არასრულფასოვნობის განცდის შედეგად სხვისი პრიმატის აღიარება, მაქსიმალური დამსგავსება და მონური ლტოლვა მისადმი, საკუთარი ფასეულობების უგულვებლყოფის ხარჯზე.³

2. თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიციის

თანამედროვე საქართველოს პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიულმა ტრანზიციამ წინა პლანზე ეროვნული და სახელმწიფოებრივი იდენტობის პრობლემები წამოაწია; მსოფლიოში აქტიურდება ეროვნული იდენტობის ახალი პარადიგმები, რომლებიც მის კონცეპტუალურ რეინტერპრეტაციას მოითხოვს; ეროვნული იდენტობა არ არის მდგრადი კატეგორია, თუ არ ჩავთვლით მის ისტორიულ-ღირებულებით მემკვიდრეობით ელემენტებსა და ერის მდგრად ტრადიციულ მენტალურ თვისებებს; იგი დროსა და სივრცეში იცვლება და ახალ სოციალიზირებულ ეროვნულ ელემენტებს იძენს, რომელსაც ეტაპობრივი ტრანსფორმაცია ესაჭიროება; ამ გაგებით, მსოფლიოში მიმდინარე გეოპოლიტიკური და კულტურულ-ღირებულებითი ცვლილებების ფონზე ეროვნული იდენტობის იდეოლოგია წინა პლანზე დადგა, რაც გულისხმობს ერის ახალი პოლიტიკური განზომილების ფორმირებას. ე.ი. თანამედროვე მსოფლიოში ერების ახალი პოლიტიკური განზომილება ყალიბდება, რომელიც ერი-სახელმწიფოების ფუნქციებს კიდევ უფრო აქტიურსა და სიცოცხლისუნარიანს ხდის. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ახალი გეოპოლიტიკური იდენტობა და მისი კრიტერიუმების იდეოლოგიური გააზრება თანამედროვე ერების უპირველეს პოლიტიკურ-ღირებულებით განზომილებას წარმოადგენს.

თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობა, რომელიც თავისი მდგრადი ღირებულებითი და მენტალური ტრადიციებით გამოირჩევა, თავისებურ კრიზისულ სიტუაციაში იმყოფება; ეს კრიზისული სიტუაცია შეიძლება ორი ძირითადი მიმართულებით ჩამოყალიბდეს: **პირველი** - ტოტალიტარულმა რეჟიმმა მძიმე ღირებულებითი მემკვიდრეობითი ელემენტები დაგვიტოვა, რომელიც ადამიანის თავისუფლებასა და შემოქმედებით აზროვნებას ვერ ეგუებოდა; ამ სისტემამ, ქართველ ერს თავისი პოლიტიკური თვითმყოფადობა და მიზანსწრაფვა დააკარგვინა, რომელსაც

1 საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II-ის სააღდგომო ეპისტოლე.2000 <http://www.orthodoxy.ge/patriarqi/epistoleebi/saagdgomomo2000.htm>

2 საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II-ის სააშობაო ეპისტოლე.2005 <http://www.orthodoxy.ge/patriarqi/epistoleebi/sashobao2005.htm>

3 საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II-ის სააღდგომო ეპისტოლე.2005 <http://www.orthodoxy.ge/patriarqi/epistoleebi/saagdgomomo2005.htm>

იმპერიული თანაცხოვრება განსაზღვრავდა. მეორე - რთული აღმოჩნდა პოლიტიკური ტრანზიციის პროცესი, რომელმაც ვერ აღმოფხვრა ძველი ღირებულებითი და იდეოლოგიური მენტალობა; ე.ი. ერმა ვერ შეძლო ახალი სააზროვნო სივრცის ფორმირება, რომელიც ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიციის საფუძველი გახდებოდა.

თანამედროვე პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის უპირველესად ეროვნული იდენტობის გარდაქმნას გულისხმობს, რომელიც მის ახალ პოლიტიკურ განზომილებას წარმოშობს; სამწუხაროდ, ქართულმა ეროვნულმა იდენტობამ ვერ მოახერხა ახალ სივრცეში ადაპტირება, რომელიც ეროვნული იდეოლოგიის კრიზისის ბრალია. ეროვნული იდეოლოგია განსაზღვრავს ერის მსოფლიო-ისტორიულ მისიას, სივრცესა და დროში პოლიტიკური პრაგმატიზმის პრიორიტეტებს; იდენტობის იდეოლოგია, რომელიც მსოფლიოს ახალ გეოპოლიტიკურ ტრანზიციას თან ახლავს, ვერ გახდა ქართული პოლიტიკური სივრცის დინამიკურობის კრიტერიუმი. ქართულ სინამდვილეში, ეროვნული იდენტობის იდეოლოგია ვერ გახდა ყველა პოლიტიკური აქტორის ღირებულებითი პლატფორმა, რომელიც მათი ძალების კონსოლიდირებას მოახდენდა. პირდაპირ შეიძლება ვთქვათ, რომ ერმა ვერ მოახდინა თავისი ღირებულებითი პოლიტიკური კონსოლიდირება, რაც ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიციის პროცესს დააჩქარებდა. ვფიქრობთ, რომ პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის პირობებში, როდესაც აქტიურდება იდენტობის იდეოლოგია, აუცილებელია პოლარიზების დაძლევა.

პოლიტიკური პოლარიზება ანგრევს ქართული პოლიტიკური სივრცის სტაბილურობას; პოლიტიკური პროცესის აქტორულმა სივრცემ უფრო მეტად მიიღო კლანური ხასიათი, რომელიც ეროვნული იდენტობის იდეოლოგიის ეროზიას ახდენს. დემოკრატიული ტრანზიციის პირობებში მყოფი ქვეყანა ვეღარ უმკლავდება კლანური სისტემის შედეგებს, რაც ნეგატიურად აისახება სახელმწიფოებრივი თვითდაამკვიდრების პროცესზე. ეროვნული იდენტობის ფორმირებაში გადმწყვეტ როლს ასრულებს ინტელექტუალური ელიტა, რომელსაც ქართველი ერი თანდათან კარგავს; ერში აქტიურდება უღირსობისა და აგრესიულობის პოტენციალი, რომელმაც ეროვნულობა და ინტელექტუალური ღირსებები უკანასკნელ პლანზე გადასწია. ე.ი. ერი კარგავს თავის ინტელექტუალურ შესაძლებლობებსა და მისიას, რომელიც პოლიტიკურ სივრცეში ე.წ. კლანურობის სისტემით გამოვლინდება.

ერის იდენტობის ღირებულებით ნარატივებს ავტორიტეტები ქმნიან, რომლებიც გარკვეული პოლიტიკური აქტორების მხრიდან უარყოფილი იქნა; ვგულისხმობთ ე.წ. „ერთიან ნაციონალურ მოძრაობის“ პერიოდს, როდესაც ქართულ ინტელექტუალურ ფენომენებს მტკიცე ბრძოლა გამოეცხადა და უღირსობა და ავანტიურიზმი ტრანზიციის ექსტრემისტულ იდეოლოგიად გადაიქცა; მათ მიერ თავს მოხვეული ე.წ. „ვარდების რევოლუცია“ იყო ქართული ეროვნული ინტელექტუალური და ღირებულებითი იდენტობის დამანგრეველი მოვლენა, რომელმაც საქართველოში უღირსობის ზეიმი და რევოლუციურობის სინდრომი დაამკვიდრა; რევოლუციურმა ექსპერიმენტულმა ტრანზიციამ ერთიანად დაანგრია ქართული მემკვიდრეობითი ინტელექტუალური პოტენციალი, რომელმაც „მტრის ხატის“ დამკვიდრებითა და „ჩარეცხილების“ იარაღების გამოყენებით გზა გაუხსნა ავანტიურისტულ აზროვნებას. პირდაპირ უნდა ითქვას, რომ საზოგადოებაში დიდი გასაქანი ეძლეოდა პათოლოგიურ პროცესებს, რაც ქართული ცნობიერების რაციონალიზაციის პროცესს მკვეთრად აყოვნებდა. სამწუხაროდ, თანამედროვე ქართული პოლიტიკური ოპოზიცია ე.წ. „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ ნარჩენებით, კვლავ აგრძელებს რევოლუციურობის სინდრომის დამკვიდრებას. ამიტომ, პოლიტიკური ელიტის უპირველესი ამოცანაა ამ ძალების იზოლირება და საზოგადოების პოლიტიკური პოლარიზების აღმოფხვრა. ერის იდენტობის იდეოლოგიის შექმნა მხოლოდ ინტელექტუალურ და პატრიოტულ ძალებს შეუძლიათ, რომლებსაც უპირველეს ღირებულებით პრიორიტეტად სახელმწიფოებრიობა მიაჩნიათ.

თანამედროვე პოლიტიკური სისტემის ტრანზიციის პირობებში უპირველეს ამოცანად რჩება ერის პოლიტიკური სოციალიზაციის სისტემის რადიკალური გარდაქმნა, რომელიც კრიზისულ სიტუაციაში იმყოფება. ერის პოლიტიკური გარდაქმნა და ახალ სიტუაციაში ადაპტირება მხოლოდ მიზანმიმართული სოციალიზაციის პროცესით შეიძლება; საქართველოში, სოციალიზაციის აგენტების მხრივ, არ არის სახარბიელო მდგომარეობა და გარკვეული პოლარიზების რეჟიმის პირობებში იმყოფება; მხედველობაში გვაქვს ინსტიტუციური ნესრიგი, რომელიც პოლიტიკური სისტემის ფუნქციურ სტაბილურობას უზრუნველყოფს. ინსტიტუციურ-აქტორული პოლარიზება მკვეთრად აფერხებს პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესს, რომელმაც ეროვნული და სახელმწიფოებრივი ნიჰილიზმის გაძლიერებას შეუწყო ხელი.

თანამედროვე ქართულ პოლიტიკურ სოციალიზაციაზე ორი დროითი ფაქტორი ახდენს გავლენას: პირველი - შიდასახელმწიფოებრივი განვითარების ტენდენციები, რომელიც ახალი ქართული სახელმწიფოებრიობის მშენებლობის რაციონალური და ირაციონალური პროცესების თანაფარდობით განისაზღვრება და მეორე - საგარეო ფაქტორები, რომლებსაც მსოფლიო ნესრიგის ცვლილებები და ახალი გეოპოლიტიკური ტრანზიციები განსაზღვრავს. ამიტომ, ქართული პოლიტიკური სოციალიზაციის მოდელი თავისი ინსტიტუციური და ღირებულებითი ცვლილებებით გამოირჩევა. შეიძლება ითქვას, რომ თანამედროვე ქართული პოლიტიკური სოციალიზაცია, ეს არის ახალი ეროვნულ-პოლიტიკური იდენტობის ფორმირების პროცესი, რომელიც საზოგადოების პოლიტიკურ-ინსტიტუციურ და კულტურულ-იდეოლოგიურ ტრანზიციას ემყარება და მიზნად ისახავს პოლიტიკური ერის ფორმირებას. ე.ი. პოლიტიკური სოციალიზაცია ერის პოლიტიკურ-კულტურულ ტრანზიციას წარმოადგენს, რომლის აგენტები არსებული

პოლიტიკური სისტემის ინსტიტუციური სტრუქტურით განისაზღვრება.¹

თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის ფორმირება მოითხოვს რადიკალურ პოლიტიკურ-კულტურულ ტრანზიციას, რადგანაც პოლიტიკური კულტურის აგრესიული და რადიკალური ელემენტები საკმაოდ მომძლავრებულია. პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციის გულისხმობს პოლიტიკური სივრცის ინსტიტუციურ და პოლიტიკურ-ღირებულებით ცვლილებას, რომელმაც ერის პოლიტიკური იდენტობის თანამედროვე მოდელის პრიორიტეტული ორიენტაციები უნდა განსაზღვროს. თანამედროვე საქართველოს პოლიტიკურ-კულტურული სივრცე ინსტიტუციური და ღირებულებითი ტრანზიციის პროცესში იმყოფება, რაც ირაციონალური ტენდენციების გარეშე არ მიმდინარეობს. სახელმწიფოებრიობას გაუცხოებულმა ერმა ვერ შეძლო ეროვნულ-პოლიტიკური მეობისა და იდენტობის გამოკვეთა, რაც ყველაზე რთულად დასაძლევია გამოწვევა აღმოჩნდა. სახელმწიფოებრიობის გათავისება დემოკრატიული წესრიგის მყარ გარანტიებს ემყარება, რაც ინსტიტუციურ პოლიტიკურ წესრიგს გულისხმობს. ქართულ პოლიტიკურ-კულტურულ სივრცეში ინსტიტუციური სივრცე და მისი სტრუქტურულ-ფუნქციონალური დიზაინი ძალზე დაბალია და ავტორიტარული რეჟიმის განზომილებით წარმოგვიდგება. პოლიტიკური სისტემის ეპიზოდური სტაბილურობა მხოლოდ ავტორიტარული ძალაუფლების მატარებელი ინსტიტუტებით არის შესაძლებელი, რაც გარკვეული დროის შემდეგ კრიზისულ ფაზაში შედის.²

თანამედროვე პოლიტიკურ სისტემაში ქართული ეროვნული იდენტობა უნდა გარდაიქმნას სახელმწიფოებრივ იდენტობად, რომელსაც თავისი კრიტერიუმები გააჩნია; უპირველესი კრიტერიუმი კი სახელმწიფოებრიობის აღქმაა, რომელიც იმპერიულ სივრცეში ხანგრძლივი თანაცხოვრების შედეგად ქართველი ერის მიერ დათრგუნული იყო. ერმა დაკარგა დამოუკიდებლად პოლიტიკური თანაცხოვრების უნარი და შესაძლებლობა, რომელმაც ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი მეობა მთლიანად დათრგუნა. სახელმწიფოებრიობა ვერ აღიქმება ერის გადარჩენისა და თანაცხოვრების თანამედროვე პოლიტიკურ ინსტიტუციონალურ ფორმად, რომელსაც ერი-სახელმწიფოს კატეგორიაში გამოვხატავთ. ერი-სახელმწიფო თანამედროვე სამოქალაქო ნაციონალიზმზე აგებული კატეგორიაა, რომელიც უძღვება გლობალური წესრიგის ცვალებად პირობებს; თუ ამ სახით არ გარდაიქმნა ქართველი ერი, მაშინ მისი სიცოცხლისუნარიანობა და პოლიტიკურ-კულტურული თვითმყოფადობა საფრთხის წინაშე დადგება.

სახელმწიფოებრივი იდენტობა - ეს არის პოლიტიკურად ორგანიზებული და ინსტიტუციურად მოწყობილი

ერი, რომელიც რაციონალურობისა და პრაგმატულობის საფუძველზე იცავს თავის სასიცოცხლო ინტერებს; მის დემოკრატიულ განზომილებად უნდა მივიჩნიოთ პოლიტიკური კულტურის რაციონალურ-აქტივისტური ფორმები, ადამიანის უფლებების დაცვა და ძლიერი სამოქალაქო საზოგადოების არსებობა; ყოველივე ამის მიღწევა და გააზრება მხოლოდ პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესით არის შესაძლებელი; თუ სუსტია სოციალიზაცია და არ ემყარება ეროვნულ პრაგმატიზმსა და იდენტობის მემკვიდრეობით ელემენტებს, ვიღებთ პოლარიზებულ და ნიჰილისტურად განწყობილ საზოგადოებას. ქართულ სინამდვილეში ეს ირაციონალური ტენდენციები მკვეთრად გამოხატულ ფორმას იძენს, რაც ქართული სახელმწიფოებრიობის მიმართ გაუცხოების ელემენტებს აძლიერებს და ერის პოლიტიკურ აქტიურობას ასუსტებს. ეს ირაციონალური ტენდენციები, რომლებიც სერიოზულ საფრთხეს უქმნიან ქართულ სახელმწიფოებრიობას, შეიძლება დაავჯგუფოთ და რამდენიმე მიმართულებით გაავიზოროთ: 1. თანამედროვე მსოფლიო წესრიგი ახალი ტენდენციებით ხასიათდება, რაც მკვეთრი გეოპოლიტიკური ტრანსფორმაციებით გამოირჩევა; ეს პროცესები პოლიტიკური სცენის აქტორების მიერ ყოველთვის ეროვნული ინტერესების დაცვით არ არის გააზრებული და პრაგმატულად შეფასებული, რაც ქართულ სახელმწიფოებრიობას ახალი გამოწვევებისა და რისკების წინაშე აყენებს; 2. ქართულ პოლიტიკურ საზოგადოებაში შეიმჩნევა პოლარიზების მკვეთრად გამოხატული ტენდენციები, რაც დესტრუქციულობის ელემენტებით სარგებლობს; ყოველივე ეს აფერხებს პოლიტიკურ კონსოლიდაციას და აძლიერებს სახელმწიფოებრივი გაუცხოების ელემენტებს; 3. შესამჩნევად ქვეითდება ერის პოლიტიკურ-ინტელექტუალური და კულტურული პოტენციალი, რაც პოლიტიკაში აძლიერებს ექსტრემისტულ და ავანტიურისტულ ელემენტებს; სამწუხაროდ, მეტად საშიში ხასიათი შეიძინა ექსტრემიზმის სინდრომმა, რომელიც დესტრუქციულობის ფორმებით მოქმედებს და პოლიტიკური იდენტობის ტრანზიციის პროცესს აფერხებს.

თანამედროვე საქართველოს პოლიტიკურ სისტემაში ერთადერთი ინსტიტუცია, რომელიც ერის კონსოლიდაციას ახდენს და ეროვნული იდენტობის ისტორიულ-მემკვიდრეობითი ელემენტების პრინციპული დამცველია, მართლმადიდებელი ეკლესიაა. ტრანზიციის პროცესში ცალკეული ექსტრემისტული ძალები და მათი იდეოლოგიები ცდილობენ დათრგუნონ მართლმადიდებელი ეკლესიის გამოკვეთილი ინსტიტუციურ-აქტორული როლი, რომლის სააზროვნო სივრცე ქართული ინტელექტუალურ ფენომენებს ემყარება; ეკლესია წინააღმდეგია ზედმეტი ღირებულებითი ტრანსპლანტაციური პროცესებისა, რომლებიც აფერხებს ერის

1 გ.აბესაძე, ნ.აბესაძე. პოლიტიკური სოციალიზაცია და თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის ფორმირება. საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური და რეფერირებადი ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“. N1, 2022, გვ.32 www.b-k.ge <https://ojs.b-k.ge/index.php/bk/article/view/740/704/>

2 გ.აბესაძე, ნ.აბესაძე. პოლიტიკური კულტურა და დემოკრატიული ტრანზიციის საქართველოში. საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური და რეფერირებადი ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“. N3, 2022, გვ.14 www.b-k.ge <file:///C:/Users/595-424-424%20Temo/Downloads/12-17.pdf>

სოციალიზაციის პროცესსა და ეროვნული იდენტობის პოლიტიკურ ტრანზიციას. ეკლესიამ წინა პლანზე დააყენა თავისუფლების პრობლემა, რომელიც არ უნდა იყოს გაგებული ყველაფრის უფლებად; ყველაფრის უფლების მოთხოვნამ შეიძლება ერის ზნეობრიობის დაქვეითება გამოიწვიოს. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II განმარტავს, რომ „თავისუფლება ადამიანმა შეიძლება დაკარგოს ძალმომრეობით და მის დასაბრუნებლად, ბუნებრივია, უნდა იზრუნოს; მაგრამ შესაძლოა ადამიანმა თავისუფლება დაკარგოს ცრუ თავისუფლების სახელით და სულიერ მონობაში აღმოჩნდეს. სამწუხაროდ, თანამედროვე საზოგადოების ნაწილი სწორედ ამ მდგომარეობაშია და თავისუფლებას მიიჩნევს ყველაფრის უფლებად, რაც მორწმუნე ადამიანისათვის კატეგორიულად მიუღებელია. ყველაფრის უფლების დამკვიდრება ხდება ზნეობრიობის უგულვებლყოფით და ამ სიტყვის ნამდვილი მნიშვნელობის დაკარგვით; მისი შინაარსის სრული სახეცვლილებითა და გაუკუღმართებით; ამიტომაცაა, რომ თავისუფლების, სიყვარულის, ადამიანის ღირსების... შესახებ ყველა საუბრობს, მაგრამ დღეს უკვე რადიკალურად განსხვავებული მნიშვნელობით. ჩვენთვის თავისუფლება ნიშნავს საკუთარი თავის შეცნობას, სრულყოფისაკენ სწრაფვას, ჩვენი სულის სიღრმეში ღვთის ხატად შექმნილი ჩვენი დაფარული „მე“-ს პოვნას. თავისუფლება სწორედ ამ რეალურ „მე“-მდე მიღწევა და მისი აღმოჩენაა, ცოდვითი ცხოვრებისგან განშორება და არასწორი წარმოდგენებისგან თავის დახსნა“.¹

თანამედროვე მსოფლიოში რთული გეოპოლიტიკური სიტუაცია შეიქმნა, რაც ეროვნულ ერთიანობასა და სამართლიანობისათვის ზრუნვას განსაკუთრებული პრინციპულობით მოითხოვს. მართლმადიდებელმა ეკლესიამ, სხვა ინსტიტუციებთან შედარებით, გეოპოლიტიკურ ტრანზიციებს რაციონალური და პრაგმატული შეფასება მისცა; წინა პლანზე წამოსწია ეროვნული ერთიანობისა და სამართლიანობის საკითხები. ეროვნული იდენტობის ტრანზიციის პროცესში მნიშვნელოვანია თვით ეკლესიის გეოპოლიტიკური ფუნქციის გაძლიერება. უნმინდესი და უნეტარესი მიიჩნევს, რომ „განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს სამართლიანობისა და ერთიანობისათვის ჩვენს ზრუნვას, რადგან გეოპოლიტიკურად რთული ადგილი გვიკავია და მრავალი გამოწვევის წინაშე ვდგევართ“.²

დასკვნა

პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციისა და ეროვნულ-პოლიტიკური იდენტობის ფორმირება ერთიან პროცესს წარმოადგენს, რაც თავისი რაციონალური და ირაციონალური ტენდენციებით გამოირჩევა. ეროვნული იდენტობის ფორმირება

თანამედროვეობის ყველაზე აქტუალური პრობლემა გახდა, რომლის ფორმირების პროცესში პოლიტიკური სისტემის ყველა აქტორი უნდა მონაწილეობდეს. ერის პოლიტიკური გარდაქმნა და მისი იდენტობის ახლებური გააზრება დროის მოთხოვნა გახდა, რომელიც სოციალიზაციის პროცესით არის შესაძლებელი. პოლიტიკური სისტემის სტაბილური ფუნქციონირებისათვის აუცილებელია პოლარიზების აღმოფხვრა, რომელიც დესტრუქციულობის ელემენტებს ყოველთვის წარმოშობს. გეოპოლიტიკური საფრთხეებიც საკმაოდ გამოკვეთილია, რაც გარკვეულ ზეგავლენას ახდენს პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიულ ტრანზიციასა და ეროვნული იდენტობის ფორმირებაზე. გეოპოლიტიკურმა ტრანზიციამ ახალი გამოწვევების წინაშე დააყენა თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის ფორმირების პროცესი. ეროვნული იდენტობის ფორმირებაში თავისი აქტიურობითა და პოზიციით მართლმადიდებელი ეკლესია გამოირჩევა, რომელიც სახელმწიფოებრივი იდენტობის ფორმირების ერთ-ერთი გამოკვეთილი აქტორია. მსოფლიო წესრიგის ცვლილება კიდევ უფრო ზრდის მართლმადიდებელი ეკლესიის გეოპოლიტიკურ ფუნქციებს. პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიული ტრანზიციის პროცესში ეკლესიის რაციონალურობა და პრაგმატულობა ქართული ეროვნული იდენტობის ფორმირების მყარ ინსტიტუციურ გარანტიებს იძლევა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II-ის სააშობაო ეპისტოლე. 2023. <https://www.interpressnews.ge/ka/article/740569-sruliad-sakartvelos-katolikos-patriarkis-mcxeta-tbilisis-mtavarepiskoposisa-da-bichvintisa-da-cxum-apxazetis-mitropolit-ilia-ii-is-sashobao-epistole>;
2. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II-ის სააღდგომო ეპისტოლე. 2023. <https://www.interpressnews.ge/ka/article/752388-patriarkis-saagdromo-epistole>;
3. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II-ის სააშობაო ეპისტოლე. 2005 <http://www.orthodoxy.ge/patriarqi/epistoleebi/sashobao2005.htm>;
4. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II-ის სააღდგომო ეპისტოლე. 2005 <http://www.orthodoxy.ge/patriarqi/epistoleebi/saagdromo2005.htm>;
5. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის სააღდგომო ეპისტოლე. 2000. <http://www.orthodoxy.ge/patriarqi/epistoleebi/saagdromo2000.htm>;
6. გ. აბესაძე, ნ. აბესაძე. სამოქალაქო სივრცის რაციონალურობა და დემოკრატიული ტრანზიციის საქა-

1 საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის სააღდგომო ეპისტოლე. 2023 <https://www.interpressnews.ge/ka/article/752388-patriarkis-saagdromo-epistole>

2 საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II-ის სააშობაო ეპისტოლე. 2023 <https://www.interpressnews.ge/ka/article/740569-sruliad-sakartvelos-katolikos-patriarkis-mcxeta-tbilisis-mtavarepiskoposisa-da-bichvintisa-da-cxum-apxazetis-mitropolit-ilia-ii-is-sashobao-epistole>.

რთველოში. საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური და რეფერირებადი ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“. ივლისი-დეკემბერი, N 2, 2021, გვ. 9-13;

7. გ. აბესაძე, ნ. აბესაძე. პოლიტიკური სოციალიზაცია და თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის ფორმირება. საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური და რეფერირებადი ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“. N1, 2022, გვ.31-39 www.b-k.ge <https://ojs.b-k.ge/index.php/bk/article/view/740/704/>;

8. გ. აბესაძე, ნ. აბესაძე. პოლიტიკური კულტურა და დემოკრატიული ტრანზიცია საქართველოში. საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური და რეფერირებადი ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“. N3, 2022, გვ.12-17 www.b-k.ge <file:///C:/Users/595-424-424%20Temo/Downloads/12-17.pdf>;

9. გ. აბესაძე, ნ. აბესაძე. თანამედროვე ქართული

პოლიტიკური სცენის დომინანტი ინსტიტუციური აქტორები და პოლიტიკური სტაბილურობა. საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური და რეფერირებადი ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“. სპეციალური გამოცემა, N2, 2022, გვ.76-81;

10. გ. აბესაძე, ნ. აბესაძე. თანამედროვე მსოფლიო წესრიგის გეოპოლიტიკური ტრანზიცია და ქართული ეროვნული იდენტობის ფორმირება. „ფილოსოფიური ძიებანი“ /კრებული ოცდამეშვიდე/. საქართველოს ფილოსოფიურ მეცნიერებათა აკადემია. გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ., 2023, გვ. 80-91;

11. გ. აბესაძე დემოკრატიული ტრანზიტი და ეროვნულ-პოლიტიკური იდენტობის ფორმირება საქართველოში. „ფილოსოფიური ძიებანი“ /კრებული ოცდამეოთხე/. საქართველოს ფილოსოფიურ მეცნიერებათა აკადემია. „უნივერსალი“, თბ., 2020, გვ. 98-107.